

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ПІД ЧАС ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Слінько Д.С.,

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Ключові слова: кримінальний процес, інститут звільнення від кримінальної відповідальності, гарантії прав людини, засади кримінального провадження, правоохоронна діяльність, захист особи, кримінальне правопорушення.

Ключевые слова: уголовный процесс, институт освобождения от уголовной ответственности, гарантии прав человека, принципы уголовного производства, правоохранительная деятельность, защита личности, уголовное правонарушение.

Key words: criminal procedure, institute of release from criminal responsibility, guarantees of human rights, principles of criminal proceedings, law enforcement, protection of a person, criminal offense.

Ретроспективний аналіз чинного законодавства зарубіжних країн Європи надає підстави для визначення основних положень кримінального процесу щодо встановлення вини обвинуваченого та можливість його звільнення від кримінальної відповідальності або застосування міри кримінального покарання для подальшого його виховання в умовах суспільства.

Перший шлях, який визначений законодавчою системою Союзу Європи та англосаксонською правовою системою, представником якої є США та Великої Британії є можливість звільнення у разі співпраці обвинуваченого зі слідством. Держава гарантує безпеку учасника процесу. Дані науково практичні положення були впроваджені у «Кодексі поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку». Цей документ є свого роду міжнародним кодексом етичних норм правоохоронних органів. Основна ідея даного закону

полягає в тому, що посадові особи правоохоронних органів під час виконання своїх службових обов'язків повинні поважати й захищати права людини, його гідність.

Для досягнення цілей і завдань, викладених у цьому документі, міжнародним співтовариством були розроблені «Керівні принципи для ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку», якими слід керуватися при здійсненні поліцейських функцій, а також при відборі, у ході основного навчання й на всіх наступних курсах перепідготовки й підвищення кваліфікації й підготовки співробітників правоохоронних органів.

Другий – визначення стандартів звільнення особи від кримінальної відповідальності. Аналіз теоретичних положень кримінального процесу західних країн надає підстави для формування стандартів звільнення від кримінальної відповідальності. Перший аспект включає до себе, зокрема встановлений чинним законодавством перелік прав, обов'язків та свобод учасників кримінального провадження. Держава визначає даний перелік на підставі якого забезпечує їх охорону, правовий та юридичний захист від кримінальних правопорушень та встановлює міру кримінального покарання або звільнює від неї на підставі дієвого каяння, співпраці з органом досудового розслідування та судом та ін. Другий – складається та може бути сформульований на підставі прав, свобод та інтересів які визначені у Конституції держави, нормативних актах та відомчих положеннях. Правоохоронна система забезпечує юридичну силу та гарантує встановлені у чинному законодавстві міру кримінального покарання у разі порушення закону.

Міжнародні документи надають практичні елементи функціонування судової системи, які викладені у «Основних принципах незалежності судових органів», «Основних принципах, що стосуються ролі юристів», а також у «Керівних принципах, що стосуються ролі осіб, що здійснюють судове переслідування». Загальний зміст процесуальних документів визначає їх

критерії, що стосуються положень відбору, професійної підготовки, визначення правової кваліфікації, юридичних знань, умов та строків повноважень.

Аналіз процесуальних форм звільнення від кримінальної відповідальності у західних країнах вказує на елементи, що пов'язані по-перше з не визначенням обставин кримінального правопорушення та звільненням від кримінальної відповідальності. По-друге, звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у разі його співпраці з органами кримінальної юстиції та судом. Третє, звільнення від кримінальної відповідальності у разі не обґрунтованого вироку суду під час проведення судового розгляду кримінального провадження за відсутністю обвинуваченого.

Україна формує нову систему правоохоронної діяльності на підставі міжнародних та Європейських стандартів. Прозорість доступу до вступу на службу співробітників правоохоронних органів вказує на нові кадрові підходи. Основа правової діяльності включає виконання завдань чинного законодавства, зокрема захист прав особи, держави, суспільства від кримінальних правопорушень. До співробітників правоохоронної системи пред'являються особливі вимоги – вони повинні мати високі морально-етичні якості, необхідну професійну підготовку.

Поряд із процесом імплементації міжнародних норм у чинне законодавство України, які покликані забезпечити функціонування правоохоронних та судових органів, держава прийняла низку законів, що орієнтовані на захист прав та обов'язків учасників кримінального провадження під час виконання ними своїх функцій.

Підсумовуючи, пропонуємо класифікувати інститут звільнення від кримінальної відповідальності на підставі міжнародних правових актів по функціях, які виконують учасники кримінального провадження. Функції у кримінальному процесі можна визначити як регулятивні, а саме приписи, що встановлюють права, обов'язки та інтереси учасників кримінальних правових

відносин. Другий елемент функціональної діяльності учасників кримінального провадження є охоронні функції, які спрямовані на захист порушених суб'єктивних прав учасників процесу.

Ретроспективний аналіз чинного законодавства зарубіжних країн Європи надає підстави для визначення основних положень кримінального процесу щодо встановлення вини обвинуваченого та можливість його звільнення від кримінальної відповідальності або застосування міри кримінального покарання для подальшого його виховання в умовах суспільства. Перший шлях, який визначений законодавчою системою Союзу Європи та англосаксонською правовою системою, представником якої є США та Великої Британії є можливість звільнення у разі співпраці обвинуваченого зі слідством. Другий – визначення стандартів звільнення особи від кримінальної відповідальності. Аналіз процесуальних форм звільнення від кримінальної відповідальності у західних країнах вказує на елементи, що пов'язані по-перше з не визначенням обставин кримінального правопорушення та звільненням від кримінальної відповідальності. По-друге, звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у разі його співпраці з органами кримінальної юстиції та судом. Третє, звільнення від кримінальної відповідальності у разі не обґрунтованого вироку суду під час проведення судового розгляду кримінального провадження за відсутністю обвинуваченого.